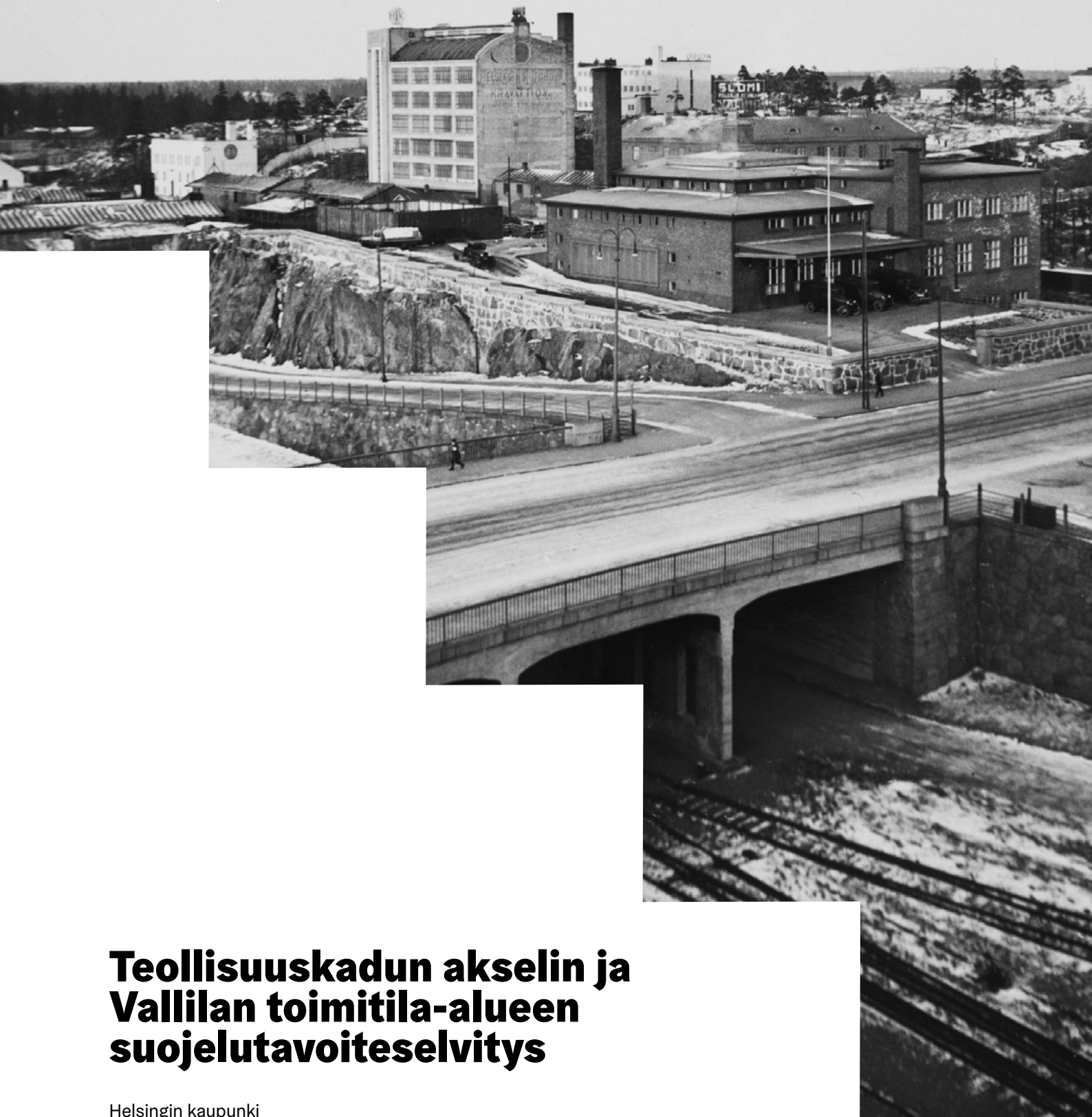

Helsinki

Teollisuuskadun akselin ja Vallilan toimitila-alueen suojelutavoiteselvitys

Helsingin kaupunki
Kaupunkiympäristön toimiala

14.4.2022

Helsingin kaupunki

Kaupunkiympäristön toimiala Maankäyttö ja kaupunkirakenne Asemakaavoitus

Sakari Mentu, arkkitehti (toim.)

Tiia Ettala, arkkitehti

Milla Nummikoski, arkkitehti

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala Kulttuuri

Kaupunginmuseo

Mikko Lindqvist, arkkitehti

Kannen kuvat: Sturenkadun silta ja Vallilan toimitila-alueen ensimmäisiä rakennuksia. HKM. Kuvaaja tuntematon, välillä 1930-1939. Yksityiskohta Nilsiäncatu 11-13:n julkisivusta.

Sisällys

I	Johdanto	4
	Suojelutilanne	6
	Vaalittavat ominaispiirteet	7
II	Katsaus alueen historiaan	8
III	Selvitysalueen ympäristö	16
	Ympäröivät korttelikokonaisuudet	16
	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt	18
IV	Korttelikohtaiset arvotukset	20
	Sörnäinen / Kalasatama	20
	Kortteli 10280	21
	Kortteli 10281	21
	Kortteli 10282	22
	Hermanni / Hermanninmäki	20
	Kruununmakasiini	22
	Kortteli 21013	23
	Kortteli 21649	24
	Sörnäinen / Vilhonvuori	25
	Kortteli 10283	25
	Vallila	26
	Korttelit 22390, 22391 ja 22403	27
	Kortteli 22367	28
	Kortteli 22368	29
	Kortteli 22369	30
	Kortteli 366	30
	Kortteli 532	31
	Kortteli 534	32
	Kortteli 562	32
	Kortteli 689	33
	Kortteli 691	34
	Kortteli 692	35
	Kortteli 693	36
	Kortteli 694	37
	Kortteli 695	38
	Kortteli 696	38
	Kortteli 697	39
	Kortteli 698	39
	Kortteli 699	40
	Kortteli 700	41
	Kortteli 701	42
	Kortteli 702	42
	Kortteli 704	43
	Kortteli 707	44
	Suojelukohteet kartalla	46

Johdanto

Teollisuuskadun akselin ja Vallilan toimitila-alueen suojelutavoiteselvitys on laadittu alueen kaavoituksen tueksi vuosina 2020–2021. Suojelutavoiteselvityksen tarkastelualueena ovat Teollisuuskadun akselin kaavarungon suunnittelualue sekä Vallilan toimitila-alue. Lisäksi tarkastellaan yleispiirteisesti näihin alueisiin rajautuvia kaupunkikuvallisia osa-alueita.

Teollisuuskadun akselin ja sen varrella sijaitsevan Vallilan toimitila-alueen kehittämisen yhteydessä pyritään säilyttämään merkittävät historialliset rakennuskohteet ja -kokonaisuudet sekä ympäristön kaupunkikuvallisia ominaispiirteitä. Alueella sijaitsee merkittävässä määrin erityisesti teollisuuden rakennusperintöä.

Tarkastellut kohteet on esitetty selvityksessä joko kortteleittain (suunnittelualueen sisällä olevat kohteet) tai yleispiirteisemmin aluekokonaisuuksina (suunnittelualueen ulkopuolella olevat kohteet). Rakennuksista esitetään ainoastaan perustiedot ja joidenkin kohteiden osalta myös lyhyesti rakennuksen käytön historiaa. Suojelutavoitteet on esitetty kohteen yhteydessä. Tarkempi rakennusten suojeltavien ominaispiirteiden ja suojelun tason määrittely tehdään asemakaavamuutosten yhteydessä ja sitä varten laaditaan tarvittaessa rakennushistoriaselvityksiä. Rakennusten lisäksi on arvioitu tärkeimpiä miljöökokonaisuuksia, katu- ja näiden päätteitä, katu- ja kaupunkitiloja, viherympäristöä sekä maaston ja rakennetun kaupunkiympäristön erityispiirteitä, kuten ympäristörakenteita. Näiden osalta työssä on hyödynnetty alueella aiemmin tehtyjä ominaispiirrekartoituksia.

Aikaisemmat inventoinnit ja selvitykset

Selvitysalueen kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet on inventoitu valtakunnallisen RKY-inventoinnin ja kaupungin aikaisempien inventointihankkeiden yhteydessä. Hermannin, Alppiharjun ja Vallilan alueita on joitakin vuosia sitten valmistunut ominaispiirreselvitys, jossa alueiden rakennettu kulttuuriympäristö on kattavasti käyty läpi ja esitetty sen ominaispiirteet. Yksittäisistä rakennuksista tai kiinteistöistä on myös laadittu hankekohtaisia rakennushistoriaselvityksiä, joiden sisältöä on myös soveltuvilta osin käytetty hyödyksi.

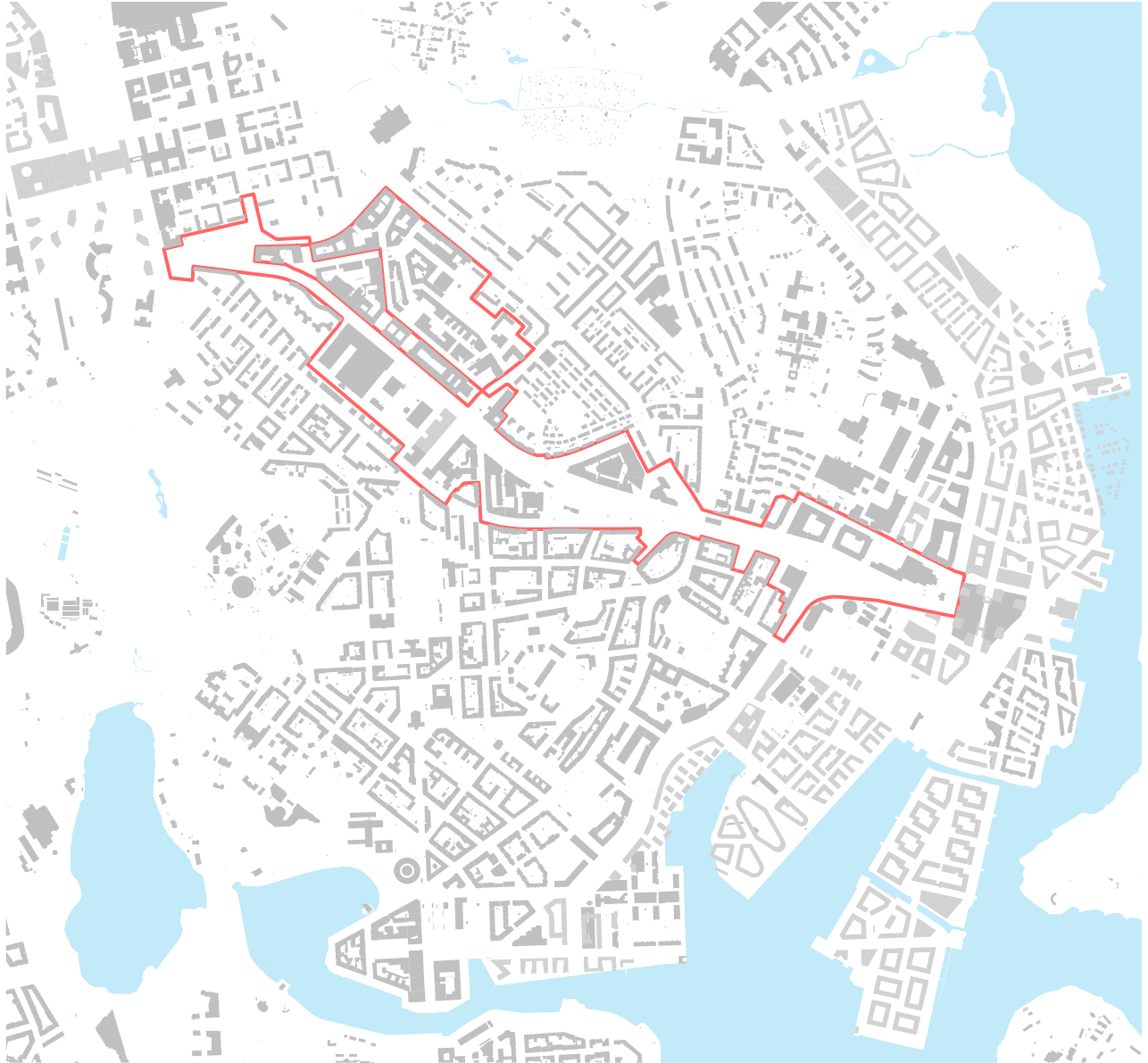
Selvitys pohjautuu suureksi osaksi Vallilan, Alppiharjun ja Hermannin alueiden ominaispiirreselvitykseen (Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy, Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy, Arkkitehtitoimisto Kristina Karlsson 2018) ja Vallilan teollisuusalueen suojelutavoiteselvitykseen (Helsingin kaupunginmuseo / Minerva Ahokanto 2000). Molemmat edellä mainituista ovat sellaisenaan riittävän seikkaperäisiä ja kattavia suojelutarpeen arvioinnin pohjaksi. Teollisuusaluetta koskeva selvitys on kuitenkin jo kahdenkymmenen vuoden ikäinen ja sen käyttö edellyttää sisällön tarkastamista mahdollisten purettujen kohteiden sekä 20 vuotta sitten tarkastelun ulkopuolelle jääneen uudemman rakennuskannan osalta. Teollisuuskadun kaavarungon suunnittelualueen itäsimmästä osasta ei ole käytettävissä yhtä kattavia selvityksiä.

Suojelutavoiteselvityksen on kaupungin asemakaavapalvelussa koonnut ja toimittanut arkkitehti Sakari Mentu. Selvitys perustuu seuraaviin julkaisuihin:

- Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy, Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy, Arkkitehtitoimisto Kristina Karlsson: Vallilan, Alppiharjun ja Hermannin alueiden ominaispiirreselvitys. 2018
- Helsingin kaupunginmuseo / Minerva Ahokanto: Vallilan teollisuusalueen suojelutavoiteselvitys. 2000
- Livady Oy: VR:n konepajan alueen rakennushistorialliset selvitykset. 2011-2012
- Arkkitehtitoimisto Brantberg – Lindh – Lunkka Oy: Helsingin kantakaupungin rakennuskulttuuri-inventointi. Vallilan ja Hermannin kaupunginosien inventointi. 1997
- Helena Hakkarainen / Lauri Putkonen: Helsingin kantakaupungin teollisuusympäristöt. Teollisuusrakennusten inventointiraportti. Helsingin kaupunginmuseo 1995
- Joakim Hansson / Sirkka Sädevirta: Kantakaupungin kaupunginosien historiaa. Muistio, kaupunkisuunnitteluvirasto 1993.
- Kaija Hackzell/Kirsti Toppari: Helsingin vanhoja kortteleita 3 ja 4. 1988/1991.

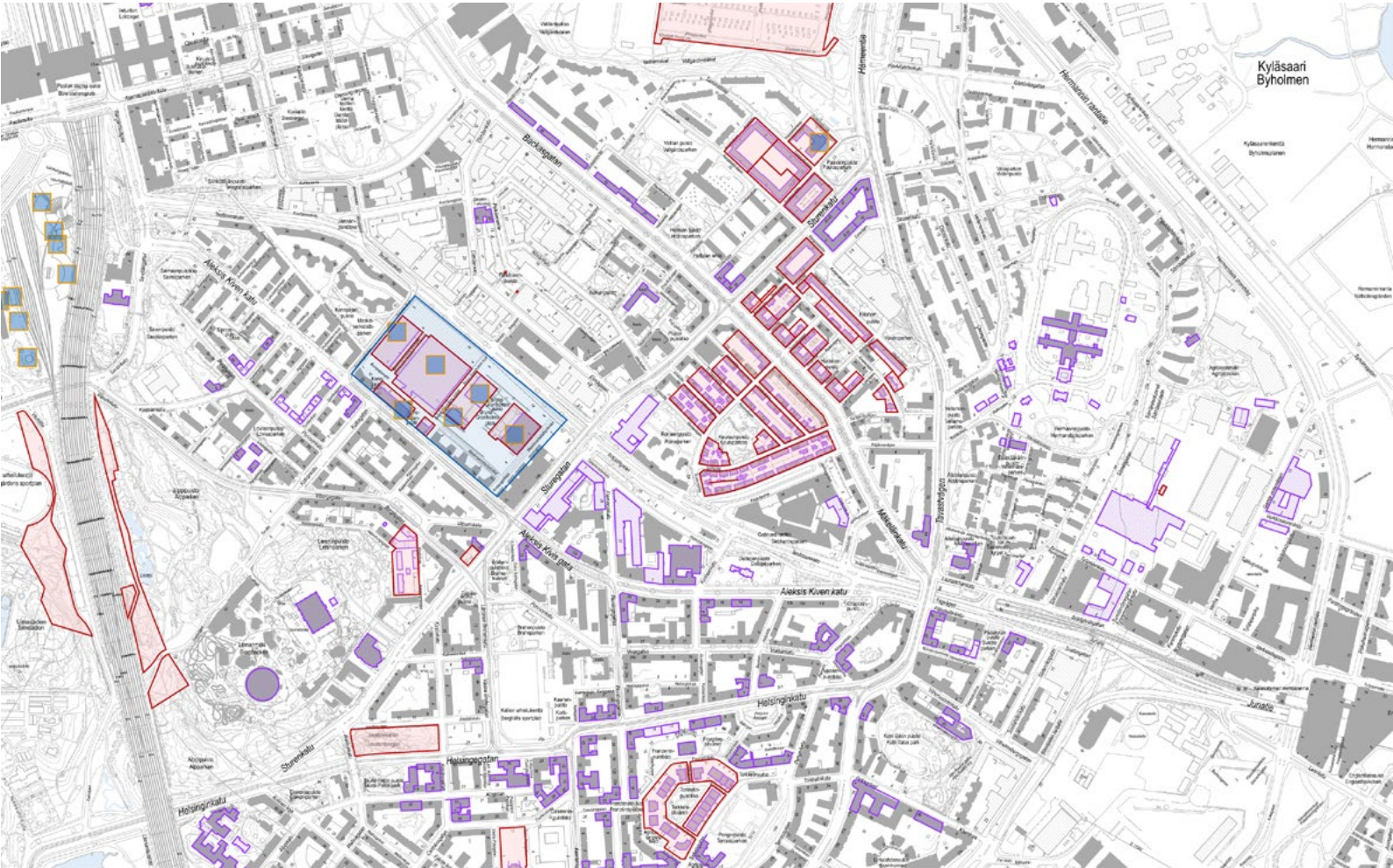
Myös osa Kalasataman rakennuksista on esitetty Hakkaraisen ja Putkosen inventointiraportissa ja (1995), mutta tähänastiset inventoinnit eivät kata koko alueen historiaa.

Selvitysalueen rajaus

Suojelutilanne

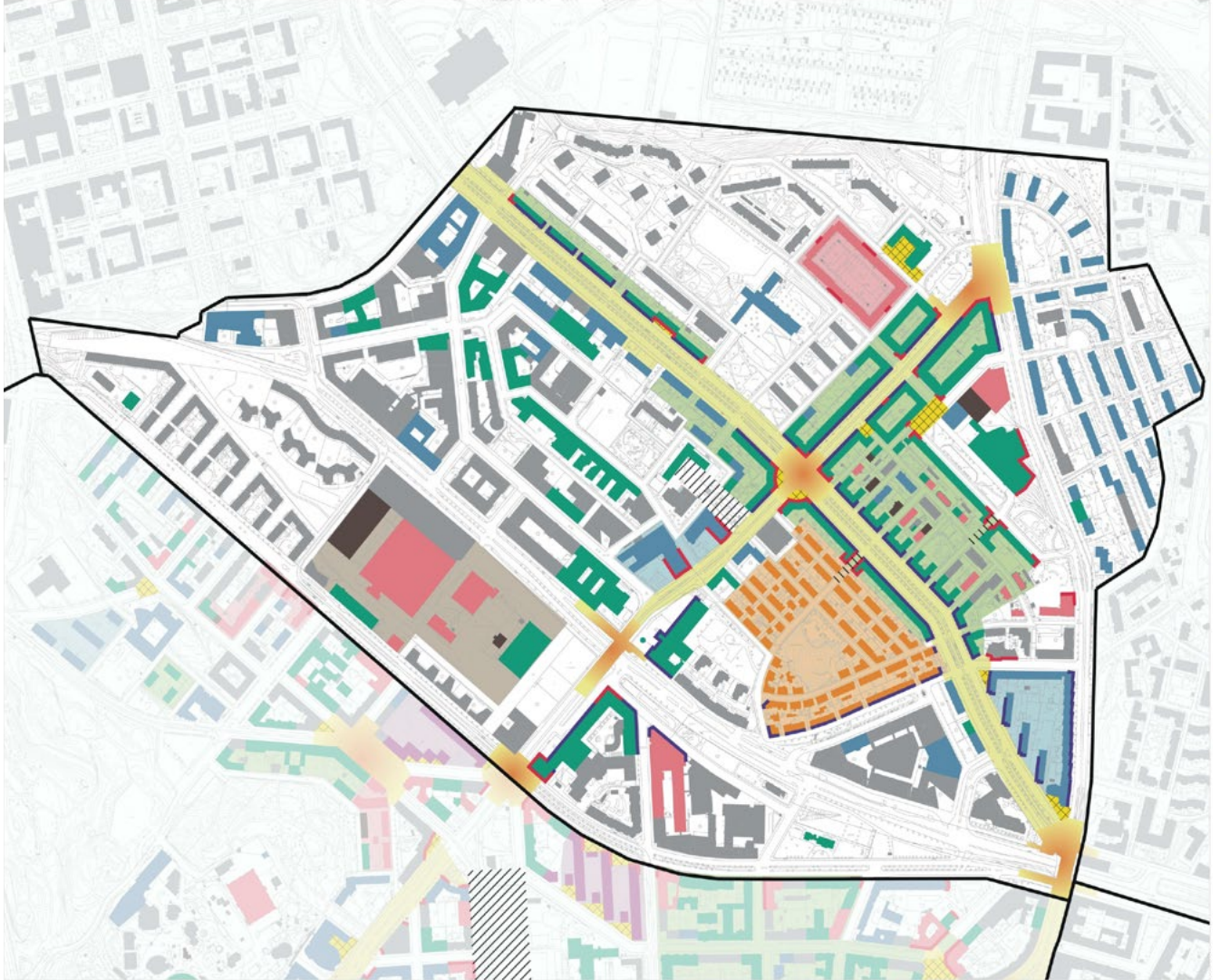
Suojelukohteet (2020)

Lähde: Helsingin kaupungin karttapalvelu

- Kaavalla suojellut alueet
- Kaavalla suojellut rakennukset
- Erityislaeilla suojellut alueet
- Erityislaeilla suojellut rakennukset

Vaalittavat ominaispiirteet Hermannin-Vallila

Vallilan ja Hermannin alueiden kulttuuriympäristön vaalittavat ominaispiirteet.

Lähde: Vallilan, Alppiharjun ja Hermannin alueiden ominaispiirreselvitys/
Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy,
Kati Salonen ja Mona Schalin Arkkitehdit Oy, Arkkitehtitoimisto Kristina Karlsson 2018.

<ul style="list-style-type: none"> MERKITTÄVÄ YHTENÄINEN KATUTILA KATUALKIO, KATUALUEESEEN LIITTYVÄ JULKINEN TILA KAUPUNKIKUVASSA MERKITTÄVÄ YHTENÄINEN JULKISIVU KAUPUNKIKUVASSA MERKITTÄVÄ JULKISIVUAIKE/ KOROSTUS MERKITTÄVÄ ASEMAKAAVALLINEN AKSELI (TOTEUTUNUT TAI SUUNNITELTU) MERKITTÄVÄ SOLMUKOHTA 	<p>ALUEKOKONAISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> ALUEKOKONAISUUS VANHA VALLILA 1900-1920-L VANHAN VALLILAN ALUEKOKONAISUUTEEN KUULUVA RAKENNUS ALUEKOKONAISUUS 1900- JA 1910-LUKU ALUEKOKONAISUUS 1920-30 LUKU ALUEKOKONAISUUS 1940-50-LUKU ALUEKOKONAISUUS VALLILAN KONEPALJA 	<p>VANHEMPI TUNNUSOMAINEN RAKENNUSKANTA</p> <ul style="list-style-type: none"> ALUEELLE TUNNUSOMAINEN 1800-LUVUN RAKENNUS ALUEELLE TUNNUSOMAINEN 1900-1910-LUVUN RAKENNUS ALUEELLE TUNNUSOMAINEN 1920-1930-LUVUN RAKENNUS ALUEELLE TUNNUSOMAINEN 1940-1950-LUVUN RAKENNUS
--	---	---

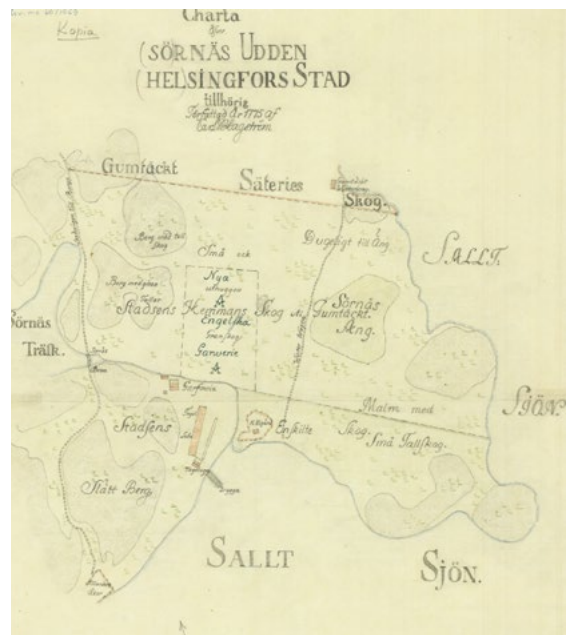
Katsaus alueen historiaan

Varhaiset vaiheet

Sörnäistenniemi oli vielä 1800-luvun alkupuolella lähes asumaton. Helsingin kaupungin sijoittamista niemelle oli harkittu 1600-luvulla, mutta kaupungin lopulliseksi paikaksi valittiin kuitenkin Vironniemi. Alueen varhaisimmat rakennukset olivat kangas- nahka- ja tiilitehtaita, jotka syntyivät 1700-luvulla Sörnäisten järvestä Suvilahteen laskeneen pienen joen varrelle. Tehtaiden toiminta jatkui järven 1820-luvulla tapahtuneeseen kuivattamiseen saakka.

Kantakaupungin koillinen osa alkoi rakentua, kun Kumpulaan johtava Itäinen Viertotie (nykyinen Hämeentie) rakennettiin 1850-luvulla. Alueen kehitystä vauhditti erityisesti vuonna 1863 valmistunut rautatieyhteys Sörnäisten satamaan. Sataman tuntumaan rakennettiin vuosien 1864 ja 1935 välisenä aikana yhteensä 23 teollisuusrakennusta. Ensimmäinen oli Sörnäisten olutpanimo, jonka toiminta jatkui vuoteen 1918. 1800-luvun lopussa aloittivat toimintansa myös Suomen Hiilihappoteollisuus Oy ja Lindströmin kaunovärjäämö ja pesula. Maanviljelystarvikkeisiin erikoistunut Agrosliike vuokrasi 1900-luvun alkupuolella alueen, jolla toimi seuraavien vuosikymmenten ajan erilaisia metalliverstaita.

Sörnäisten niemen jakokaava hyväksyttiin vuonna 1899. Neljä korttelia satamaradan pohjoispuolelta varattiin kunnalliselle teurastamolle v. 1907. Helsingin teurastamo aloitti toimintansa uusissa tiloissa Työpajankadun varrella vuonna 1933 ja toimi siellä vuoteen 1992 saakka.

Sörnäistenniemen kartta vuodelta 1775.
HKA

Sörnäistenniemen kartta vuodelta 1862.
HKA

Satama ja liikenne

Junanrata Pasilasta Sörnäisiin otettiin käyttöön vuonna 1863 ja sitä jatkettiin Sörnäisten satamalaitureille saakka vuonna 1868. Sörnäinen oli tärkeä satama; puutavaran viennin ohella sitä käytettiin 1900-luvun alusta lähtien myös öljykuljetuksiin. Öljysatama siirrettiin paloturvallisuuden takia Herttoniemeen vuonna 1939.

Satamarata piti tuoda Kruunumakasiinin tasosta alas Sörnäisten satamaan ilman jyrkkää alamäkeä, ja tätä varten rakennettiin massiivinen pengerrys, jonka päällä rata kulki. Jossain vaiheessa pengerryksen ali avattiin alikulku Suvilahden tehdashallin pohjoispuolelle.

Rata ulotettiin 1930-luvun kuluessa Sörnäisistä pohjoiseen Arabian tehtaalle saakka. 1960-luvun lopulla rata purettiin Junatieltä ja sen tilalle tuli autotie. Vuonna 1972 pengerrys korvattiin nykyisellä Junatien sillalla.

Kulosaaren sillan edeltäjä, Sörnäisistä Kulosaareen johtanut kapea puurakenteinen kääntösilta, valmistui vuonna 1918. Sillan kapasiteetti ei 1900-luvun edessä enää riittänyt Helsingin ja Porvoon väliselle liikenteelle, joka oli 1930-luvulta lähtien kulkenut sen kautta. Uusi yli 300 metrin pituinen ja kuusikaistainen silta valmistui vuonna 1957.

Metron suunnittelu Helsinkiin aloitettiin jo 1950-luvun lopulla, mutta rakentamisesta saatiin päätös aikaiseksi vasta vuonna 1969. Monien vaiheiden jälkeen metrolinnoitus alkoi elokuussa 1982 Hakaniemen ja Itäkeskuksen välillä. Junatien kohdalla, Kruunumakasiinin itäpuolella, metrorata sukelsi sillalta tunneliin. Kalasataman metroasema otettiin käyttöön vuonna 2007.

Helsingin kaupunginvaltuusto teki 9.10.2002 päätöksen Vuosaaren sataman rakentamisen aloittamisesta. Uuden sataman avauduttua vuoden 2008 loppupuolella Sörnäisten sataman keskeiset alueet ovat vapautuneet uuden kaupunginosan rakentamiseen.

Teollisuus

Teollisuuden sijoittumiseen Pitkän sillan pohjoispuolelle vaikutti alueen soveltuvuus teollisuus- ja satamatoiminnalle; Sörnäisissä oli paljon vuokrattavia huvila-alueita ja vähän pysyvää asutusta. Lisäksi Sörnäinen oli asemakaava-alueen ulkopuolella ja lähellä Helsingin alueen toista pääväylää. Huvilatonteista muodostettiin teollisuuskortteleita ja teollisuudenharjoittajat ostivat tontteja käyttöönsä Sörnäisten konepajat ja valimot leimasivat alueen kaupunkikuvaa pitkään. Teollisuusvyöhykkeen ympärille syntyivät työväen kaupunginosat, joiden kaavoitus tapahtui vasta jälkikäteen. Sörnäisten, Kallion ja Alppilan asemakaavat vahvistettiin vuonna 1901. Kaavoitettu alue ulottui Sörnäisten rantaan ja sen pohjoispuolelle Sörnäistenniemielle.

Rannat ja saaret oli myös vuoden 1901 kaavassa varattu sataman ja teollisuuden käyttöön. Päätös sähkölaitoksen sijoittamisesta Suvilahden tehtiin vuonna 1906. Suvilahden kaasulaitos rakennettiin pääosin 1909-1910. Vesikaasulaitos valmistui 1911. Kaasulaitoksen yhtenäinen arkkitehtuuri heijastelee 1900-luvun alun saksalaisia ja wieniläisiä virtauksia. Sörnäisten rannan edustalla olleet Vanhankaupunginselän saaret liitettiin maatäytöillä mantereeseen 1930-luvulla.

Junatien ympäristö

Helsingin kuritushuone perustettiin vuonna 1874 alueelle, joka silloin kuului vielä Sörnäisten kaupunginosaan. Rakennustyön ensimmäinen vaihe kesti vuoteen 1881 ja seuraava vaihe vuoteen 1915. Vankilan viereisen Hermanninmäen varhaisin asutus oli työväestön esikaupunkiasutusta, joka syntyi Kumpulan kartanon maa-alueesta erotetuille tonteille. Puukaupungin sääntelemätön rakentuminen alkoi vuonna 1883 ja se oli saavuttanut lopullisen laajuutensa 1800-luvun loppuun mennessä. Vuoden 1892 painetun kartan selostuksen mukaan alue oli jo ”huvilakaupunki, jonka muodostavat suunnitellut kadut ja korttelit”. Hermannin asemakaava hyväksyttiin vuonna 1940 ja alueen puurakennuskanta korvautui uusilla kerrostaloilla 1950-luvun loppuun mennessä. Alueella sijaitsevat valtion eläinlääketieteen laitoksen rakennukset ja Eläinlääketieteellinen korkeakoulu rakentuvat useassa vaiheessa 1930-luvulta alkaen.

Junatien varrelle syntyi ensimmäisenä, vuonna 1914, venäläisen hyväntekeväisyysyhdistyksen ylläpitämä orpokotirakennus. Orpokodin itäpuolelle, vankeinhoitolaitoksen luovuttamalle tontille, rakennettiin vuonna 1924 margariinitehtaan tehdasrakennus. Margariinin valmistus oli käynnistynyt Turussa ensimmäisen maailmansodan jälkeen rasvapulan ja margariiniteollisuuden myyntikartellin vauhdittamana. Kysynnän kasvamisen myötä valtio päätti siirtää tehtaan Helsinkiin. Sörnäisten Kruununmakasiinin suunnitteli Hjalmar Åberg 1890-luvun alussa, tarkkaa vuotta ei tunneta asiakirjojen perusteella.

Satamarata piti tuoda Kruunumakasiinin tasosta alas Sörnäisten satamaan ilman jyrkkää alamäkeä, ja tätä varten rakennettiin oli rakennettu massiivinen pengerryks, jonka päällä rata kulki. Jossain vaiheessa pengerryksen ali avattiin alikulku Suvilahden tehdashallin pohjoispuolelle. 50- ja 60-luvun vaihteessa alikulku siirrettiin Sörnäisten rantatien jatkeeksi, ja siitä tehtiin aiempaa leveämpi. 1960-luvun lopulla rata purettiin Junatieltä ja radan paikalle siirtyivät ajamaan autot. Vuonna 1972 pengerryks korvattiin nykyisellä Junatien sillalla.

HKM

HKM

Vallila

Vallilan eteläpuoli kuului vielä 1800-luvun alussa Sörnäisten suoalueeseen, ja sen keskellä sijaitsi Sörnäisten järvi. 1800-luvun alkupuolella vanhan ja uuden Helsingin väliset maat olivat suureksi osaksi kaupungin hallinnassa ja pääosin laidunmaina, kunnes Pitkäsillan pohjoispuoliset alueet jettiin yksityisille vuokrattaviksi maanviljely- ja huvilapalstoiksi. Vallilan lounaisosa vuokrattiin Salomon Janssonille, joka kuivatti järven ja muokkasi alueen viljelymaaksi 1830-luvulla.

1900-luvun alussa asutus alkoi levitä Kallion ja Sörnäisten suunnista Alppiharjun ja Vallilan suuntaan. Aleksis Kiven kadun varren vanhimmat korttelit kaavoitettiin heti 1900-luvun alussa, mutta Mäkelänkadun ja Teollisuuskadun risteyksessä sijainneen puusepäntehtaan alue jäi vielä asemakaava-alueen ulkopuolelle. Monet selvitysalueen kaupunkirakenteen piirteet pohjautuvat vuoden 1901 asemakaavaan: Aleksis Kiven kadun linjaus ja korttelijako, Sturenkadun silta, Harjun ruumishuoneen kortteli, Sörnäisten Hämeentien itäpuoliset korttelit sekä Lautatarhankadun ja Työpajankadun teollisuuskorttelit. Vallilan korttelirakenne nykyisen Junatien pohjoispuolella määriteltiin vasta Bertel Jungin 1910-luvun asemakaavoissa.

Vuoden 1901 asemakaava käsitti koko Pitkäsillan pohjoispuolisen alueen, joka pohjoisessa rajoittui Sörnäisten satamarataan. Asemakaavassa oli osoitettu konepajan alueen jatkoksi satamaradan varteen Sörnäisten sataman suuntaan teollisuuskortteleita. Näin vahvistettiin asemakaavassa tosiasiallisesti jo syntyneessä oleva Aleksis Kiven kadun ja satamaradan välinen teollisuusalue, jossa jo sijaitsi perustustyövaiheessa olevan konepajan lisäksi vuonna 1898 valmistunut sokeri- ja siirappitehdas.

Kaupunginvaltuuston vuonna 1907 asettama komitea laati mietinnön työväestön epätyytyttävien asunto-olojen korjaamiseksi ja totesi Vallilan sopivan hyvin asuntoalueen rakentamiseen liikenteellisten olosuhteiden, teollisuuden läheisyyden ja terveydellisten näkökohtien takia. Vallilan kaavoituksessa on ollut kolme selkeää periodia: alueen Vallilan eteläosa vanhan Sörnäisten satamaradan molemmin puolin rakennettiin 1900-luvun alussa teollisuusalueeksi. Aleksis Kiven kadun varrella olevissa teollisuuskortteleissa on 1900-luvun alusta lähtien toiminut lukuisia yrityksiä, joista tunnetuimpia ovat Sisu-Auto Oy, Lemminkäinen ja SOK:n tehtaat, joiden toimintaa jatkaa edelleen vuonna 1988 perustettu Meiran maustetehdas ja kahvinpaahtimo. Korttelissa 367 on ollut myös pankkitoimintaa, jonka käytössä suurin osa entisistä teollisuusrakennuksista oli Kansallis-Osake-Pankin aikana 1970-luvulta 1990-luvulle. Suurin teollisuuslaitos oli VR:n konepaja, jossa työskenteli 1950-luvun lopulla lähes 1500 työntekijää.

Vuonna 1914 valmistuivat ensimmäiset sivuraiteet Vallilan tavara-aseman kohdalle. Rataan liittyi myös Harjun ruumishuone, josta vainajia kuljetettiin junalla Malmille. Malmin radan lopettamisen jälkeen vuonna 1954 ruumishuonetta on käytetty siunauskappelina, varastona ja nuorisotilana. Rakennusta ympäröivä korttelialue muutettiin vuonna 2005 puitoksi, joka sai nimensä tanssiorkesteri Dallapén mukaan.

Vanha Vallilan kautta kulkenut ratalinja jäi pois käytöstä ja muuttui Junatieksi, kun uusi rata rakennettiin vuosina 1960-1965 Vallilan pohjoispuolelle. Vallilan tavara-asema lopetti toimintansa 1987 ja radasta jäi jäljelle vain Pasilan konepajalle johtanut osuus. Pui- nen asemarakennus purettiin vasta 2000-luvun alussa. Entiselle konepajan alueen ratakiskot purettiin 2000-luvun alussa ja pajarakennusten länsipuolelle rakennettiin 2010-luvulla uusi asuntoalue.

II KATSAUS ALUEEN HISTORIAAN

Vallilan teollisuusalue

Tehdastonteista kaupungin alueella oli pulaa 1910-luvun alussa. Uusien tonttien etsimistä varten asetettu valiokunta ehdotti teollisuuden sijoittamista Teollisuuskadun, Sturenkadun, Mäkelänskadun ja Kumpulantien rajaamalle ns. Mäkelän alueelle. Alueen ensimmäinen jakokaava valmistui vuonna 1914 ja sitä laajennettiin Birger Brunilan vuonna 1919 laatimalla kaavalla. Lisää teollisuustontteja vapautui rakennettavaksi, kun Sörnäs Ab lopetti toimintansa. Vallilan asemakaava valmistui vuonna 1940. Asemakaavan vahvistamisen jälkeen alueelle on tehty useita kaavamuutoksia, jotka ovat radikaalisti muuttaneet alueen ilmettä. Kolme vanhinta säilynyttä tehdasrakentamista ovat vuosilta 1898, 1916, ja 1929. Lisäksi useita tehdasrakennuksia on säilynyt 30-, 40-, ja 1950-luvuilta. Vallilaan sijoittui erityisesti metallialan sekä tekstiili- ja vaatetusteollisuuden yrityksiä. Alueella toimivat myös Helsingin huomattavimmat lääketehaat Orion ja Medica.

Pasilan yleiskaava vuodelta 1971.

Alueella on useita arkkitehtonisesti merkittäviä kohteita: Vallgårds Svenska Folkskola, Lääketehdas Orion, Heteka Oy:n tehdasrakennus, Oy Volvo Auto Abin tuotanto-osasto sekä Vallilan ammattikoulu. Vallilan vanhimmat teollisuuskorttelit (366, 367, 368 ja 390) erottuvat nykyisinkin omaksi ryhmäkseen muusta Vallilasta. Niiden koon ja muodon säilyminen on kaavahistorian kannalta tärkeää. Alueen ainoa yhtenäisenä säilynyt teollisuuskortteli on kortteli 699.

Lemuntien ja Pälkäneentien kahteen tasoeroon jakava muuri aitoineen on koko Mäkelän teollisuusalueelle luonnetta antava elementti. Vastaavanlainen kaupunkikuvallisesti arvokas muuriaihe on myös Teollisuuskadun yli kulkeva Sturenkadun silta, joka jatkuu korttelin 534 edessä ja laskeutuu luiskina Teollisuuskadulle.

Pasila

Itä-Pasilan kaavoitus käynnistyi 1950- ja 1960-lukujen vaihteessa. Kaupungin tavoitteena oli keventää Helsingin niemelle suuntautuvan liikenteen painetta ja saada tilaa keskustatoiminnan työpaikkareserviä varten. Pasilaan sijoitettaisiin liike- ja konttorirakennuksia, asuntoja ja riittävän suuri alue messutoimintaa varten. Käytettävissä oleva maa-alue ja hyvät liikenneyhteydet tarjosivat mahdollisuuden suunnitella

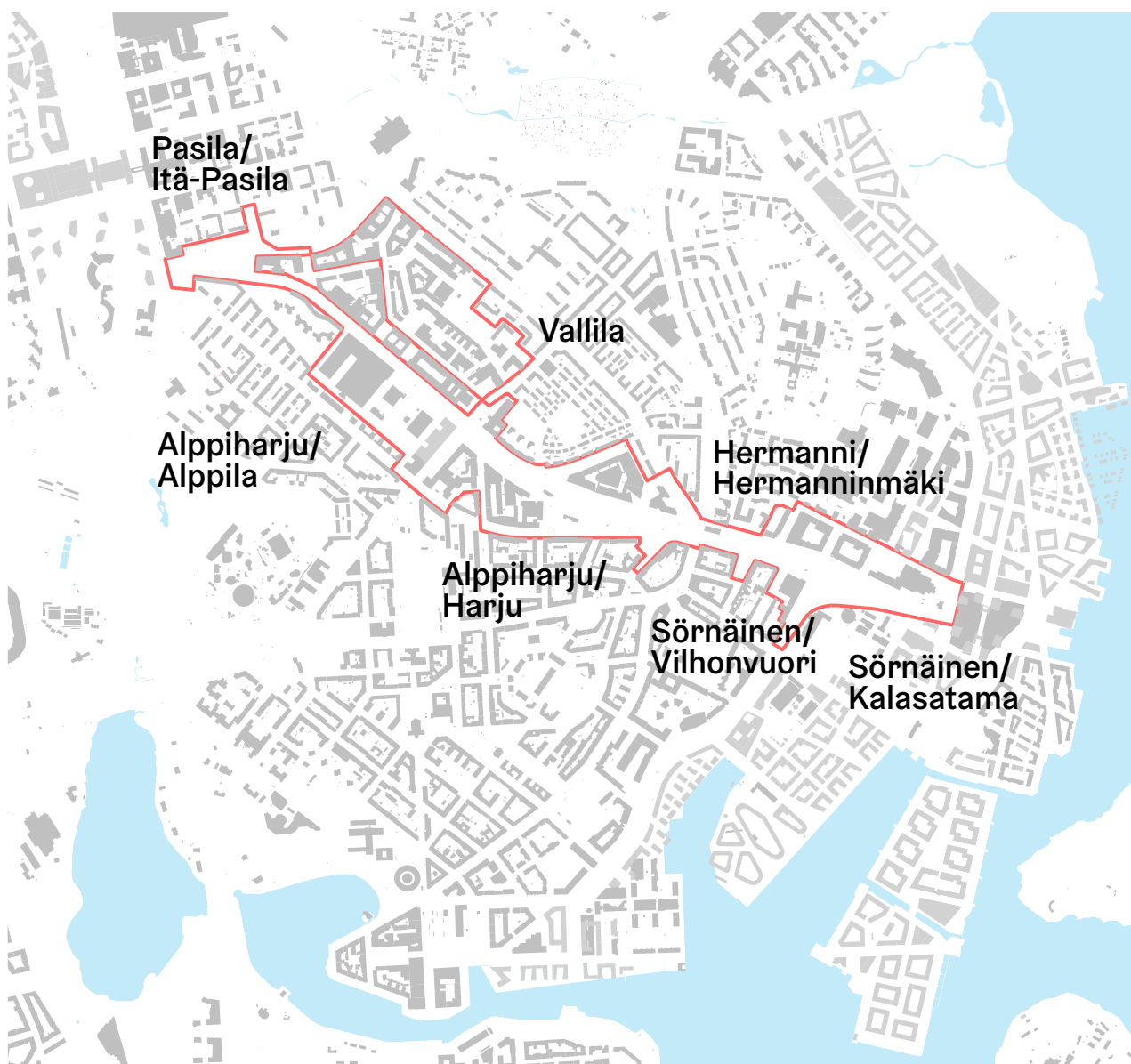
alueen keskusrakenne alusta alkaen tulevia ulkoisia ja sisäisiä toimintavaatimuksia vastaavaksi. Yleiskaavassa tavoitteeksi asetettiin 35 000 työpaikkaa ja 20 000 asukasta. Pasilan keskuksen tuli hahmottua yhtenä kokonaisuutena. Jalankulku sijoitettiin eri tasoon autoliikenteen kanssa. Kaava hyväksyttiin vuonna 1971. Itä-Pasila rakennettiin pääosin nykyiseen laajuuteensa 1970-luvun puoliväliin mennessä. Esisuunnittelun suunnitteluperiaatteita olivat suunnittelu teollista rakentamista varten, ruutukaava (54 x 54 metriä), tonttien väliin jätettävät vähintään kymmenen metrin levyiset jalankulku- ja huoltoväylät, tehokkuus (asuintonteilla 2,8, toimistoalueilla jopa 5,0) sekä edellytysten luominen vilkkaalle sosiaaliselle kanssakäymiselle. Itä-Pasilan asemakaavasuunnitelma oli yksi aikansa kunnianhimoisimmista ja pisimmälle viedyistä strukturalistisista kaupunkisuunnitelmista, mutta lopputulosta arvosteltiin jo 1970-luvulla. Kritiikin kohteina olivat elementtirakentamisen monotonisuus, joka ”Pasilan kaltaisessa tiiviissä ympäristössä... on ollut erityisen tuhoisaa” sekä väljät asemakaavamääräykset, joiden olisi pitänyt johtaa monimuotoisuuteen ja rikkaaseen kaupunkikuvaan, mutta tuloksena oli sen sijaan ”tiukkaa sidonnaisuutta rakennusliikkeiden normaliteypppeihin, vaihtelun ja omaleimaisuuden hylkäämistä.”

Tunneliyhteys Teollisuuskadulta Keski-Pasilaan avautui liikenteelle vuonna 2020.

Selvitysalueen ympäristö

Ympäröivät korttelikonaisuudet

Teollisuuskadun akselin kaavarungon suunnittelualue rajautuu useisiin kaupunkitilallisesti ja -kuvallisesti eriluonteisiin osa-alueisiin. Tässä kappaleessa on käyty lyhyesti läpi näiden alueiden kehitys ja oleellisia ominaispiirteitä.

Vallila

Vallilan varhaisimmat korttelit muodostavat 1900-luvun alussa rakennetun työväen asuinalueen. Puu-Vallilalle ovat ominaisia pienet tontit ja puutalot. Uusi Vallila rakentui 1920-luvulla Mäkelän- ja Sturenkatujen tuntumaan yhtenäisen kaupunkikuvallisen ohjelman mukaan kunnan ja valtion uusien lainoitusmuotojen turvin. Mäkelänkadun varren kapearunkoiset kivirakenteiset kerrostalot ovat kaupunkikuvallisesti tärkeitä.

Pasilan veturitallit, VR:n entinen konepaja sekä SOK:n edustavat funktionalistiset tuotantolaitokset Vallilassa muodostavat laajan kokonaisuuden. SOK:n teollisuuskorttelit sijoittuvat välittömästi konepajojen läheisyyteen Sturenkadun, Aleksis Kiven kadun ja Teollisuuskadun väliseen kortteliin, joka on ollut teollisuusaluetta 1800-luvun lopusta alkaen. Vallilan vanhimmat teollisuuskorttelit (366, 367, 368 ja 390) erottuvat nykyisinkin omaksi ryhmäkseen muusta Vallilasta. Niiden koon ja muodon säilyminen on kaavahistorian kannalta tärkeää.

Alppiharju

10. - 12. kaupunginosien jakokaava (1901) määritteli suureksi osaksi ne asemakaavalliset yleislinjat, joiden mukaan kaupunginosat rakentuivat seuraavien 50 vuoden aikana; korttelirakenne, katuverkko ja aukkioiden sijainti toteutuivat kaavan mukaisesti. Aleksis Kiven kadun itäpään korttelit ovat Harjun alueelle tyypillisiä umpikortteleita monimuotoisine pihoineen. Kadun eteläsvun yhtenäisen ja kaupunkikuvallisesti merkittävän julkisivurintaman muodostavat 1920-luvulla ja 1930-luvulla rakennetut samankorkuiset, arkkitehtuuriltaan eleettömät kivalat.

Hermanninmäki

Hermanninmäen varhaisin puutaloasutus syntyi sääntelemättömästi Helsingin kuritushuoneen tuntumaan, ja alueen asemakaava hyväksyttiin vasta vuonna 1940. Hermannin pohjoisosan kerrostalokorttelit on rakennettu suurimmaksi osaksi sodan jälkeen. Eläinlääketieteen laitosten, Helsingin vankilan ja Tukutorin alueen asemakaavamuutos valmistui vuonna 2000. Kaavan pohjalta alueelle on rakennettu asuinalue suurin piirtein 2500 asukkaalle. Uudet korttelit ovat osin syntyneet entisten oppilaitosrakennusten paikalle. Uusi rakennuskanta sijoittuu rinteeseen pääosin avoimena korttelirakenteena.

Kalasadama

Kalasadaman alueen kehitykseen vaikuttivat rautatieyhteys Pasilaan, Sörnäistenniemelle syntynyt vientisatama ja alueelle 1800-luvun puolivälistä lähtien sijoittunut teollisuus. Arvokkaimmat säilyneet osat alueen teollisesta menneisyydestä ovat Helsingin teurastamon rakennusryhmä (Bertel Liljequist 1933) joka on suojeltu asemakaavalla, sekä Suvilahden voimala-alue Sataman lakkauttamisen ja siihen liittyneiden toimintojen poistumisen jälkeen alueelle rakennetaan uusi asuin- ja työpaikka-alue, jonka rakentaminen jatkuu 2030-luvun lopulle. Kalasadaman keskuksen alueelle, kauppakeskus Redin päälle, on syntymässä 23–35-kerroksisten tornitalojen keskittymä. Vuoteen 2040 mennessä Kalasatamaan rakennetaan asuntoja yli 20 000 asukkaalle. Kalasadaman kupunkirakenne koostuu pääosin umpikortteleista.

Vilhonvuori

Hämeentien ja Sörnäisten rantatien välissä sijaitsevat korttelit, katuverkko ja kortteleiden väliin muodostuva Pääskylänpuisto on esitetty vuoden 1901 asemakaavassa. Alueen ensimmäisessä rakennusvaiheessa rakennuskanta koostui puutalokortteleista, jotka olivat joko yksityisten vuokranantajien tai työväen asuntoosuuksuntien omistuksessa. 1900-luvun alun puutalot on suurimmaksi osaksi korvattu korkeammilla kivirakennuksilla, joista osa on suojeltu asemakaavalla (sr-2). Pääskylänkadun julkisivurivistö on kaupunginosan näkyvä reuna-alue ja kortteleiden väliin jäävä Pääskylänpuisto kaupunkikuvallisesti tärkeä.

Itä- ja Keski-Pasila

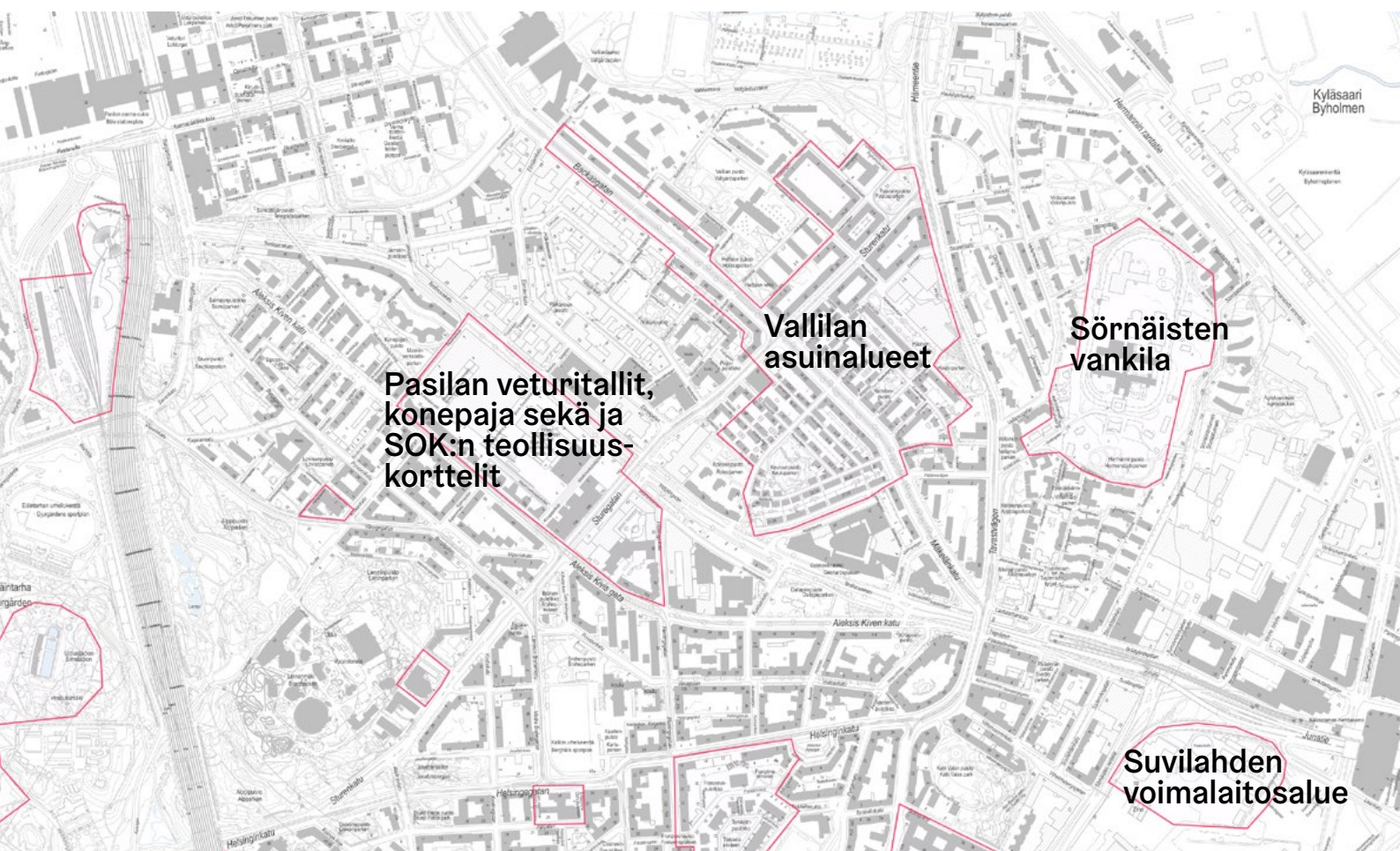
Pasilan kaavoitus käynnistyi 1950- ja 1960-lukujen vaihteessa. Kaupungin tavoitteena oli keventää Helsingin niemelle suuntautuvan liikenteen painetta ja saada tilaa keskustatoiminnan työpaikkareerviä varten. Pasilaan sijoitettaiisiin liike- ja konttorirakennuksia, asuntoja ja riittävän suuri alue messutoimintaa varten. Käytävissä oleva maa-alue ja hyvät liikenne yhteydet tarjosivat mahdollisuuden suunnitella alueen keskusrakenne alusta alkaen tulevia ulkoisia ja sisäisiä toimintavaatimuksia vastaavaksi.

Itä-Pasilan korttelit rakennettiin valmiiksi 1970-luvulla. Lopputulosta arvosteltiin jonkin verran ja kritiikki kohdistui erityisesti rakentamisen laatuun. Keski-Pasilan osayleiskaava hyväksyttiin vuonna 2006. Rakentamisen tavoitteena on Helsingin ja koko pääkaupunkiseudun uuden keskusta-alueen syntyminen. Keski-Pasilaa kehitetään työ-, palvelu- ja asuinalueeksi, joka on tiiviisti rakennettu. Rakentaminen täyttää nykyisen ratapihan. Sähköttäjänpuisto ja puistosta itään jatkuva viheralue erottavat Itä-Pasilan Vallilan teollisuusalueesta.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit, jotka koskevat valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY) ja valtakunnallisesti merkittäviä arkeologisia kohteita, muodostavat tietopohjan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaisten kulttuuriympäristön arvojen huomioimiselle. Päätöksen tarkoittama valtakunnallisten arvojen turvaamisvelvoite edellyttää, että viranomaisten laatimien valtakunnallisten inventointien tulokset otetaan huomioon alueiden käytön suunnittelussa.

RKY-kohteet kartalla

Lähde: Helsingin kaupungin karttapalvelu

Pasilan veturitallit, konepaja ja SOK:n teollisuuskorttelit

Pasilan veturitallit, VR:n entinen konepaja sekä SOK:n edustavat funktionalistiset tuotantolaitokset Vallilassa muodostavat laajan kokonaisuuden. VR:n konepajan alue, joka on ollut Helsingin suurimpia teollisuuslaitoksia, on Sörnäisten satamaradan varteen rakentuneen laajan teollisuusalueen varhaisimpia tuotantolaitoksia. Kolme veturitallia ja niiden toimistorakennus aivan pääradan tuntumassa muodostavat ns. Keski-Pasilan alueella merkittävän rakennuskokonaisuuden. Tiilirakennusten sarja jatkuu radan länsipuolella. Konepaja-alueella pääradan itäpuolella on seitsemän suurta tiilihallia, voimalaitos piippuineen sekä konttori- ja varastorakennuksia.

SOK:n teollisuuskorttelit sijoittuvat välittömästi konepajojen läheisyyteen Sturenkadun, Aleksis Kiven kadun ja Teollisuuskadun väliseen kortteliin, joka on ollut teollisuusaluetta 1800-luvun lopusta alkaen.

Vallilan asuinalueet

Puu-Vallila ja uusi Vallila muodostavat laajan 1900-luvun alkukymmeninä työväestölle rakennetun asuinalueen, joka erinomaisesti säilyneenä kuvastaa aikakauden pyrkimyksiä kohentaa kasvavan ja teollistuvan pääkaupungin työväestön asuinoloja kaupunkisuunnittelun ja asuntotuotannon ohjauksen keinoin.

Puu-Vallilassa 1910-luvun ihanteita ilmentävät pienet tontit kapeiden maastoa seuraavien katujen varrella. Katuja reunustavat mansardikattoiset puutalot, korttelin sisään jäävät pihapuutarhat talusrakennuksineen. Uusi Vallila on 1920-luvulla Puu-Vallilan rinnalle Mäkelän- ja Sturenkadun ympäristöön yhtenäisen kaupunkikuvan ihanteiden mukaan rakennettu laaja työväestön asuinalue, jonka rakentamisen ovat mahdollistaneet osittain kunnan ja valtion uudet lainoitusmuodot. Pääliikenneväylien varsilla ovat kapearunkoiset kivirakenteiset kerrostalot, joiden asuinhuoneistot on pyritty suunnittelemaan valoisiksi. Suuren asuinkorttelin ja Hämeentien väliselle kaistaleelle rakennettu Paavalin kirkko korkeine torneineen on kaupunginosan maamerkki.

Sörnäisten vankila

Helsingin Sörnäisiin perustettu kuritushuone (keskusvankila) lukeutuu Suomessa 1800-luvun lopulla toteutetun maanlaajuisen sellivankilojen rakennusohjelman mittavimpiin kohteisiin uusien lääninvankilojen rinnalla. Vankila valmistui pääosin vuoteen 1881 mennessä. Suurisuuntaisen laitoksen kokonaissommitelmassa hallitsi aksiaalisuus ja symmetria. Pohjamuodoltaan kahden peräkkäin yhteen liitetyn ristin kaltainen vankilarakennus kehämuurin ympäröimän pihamaan keskellä käsitti hallintosiiven, kaksi yösellisiipeä ja kolme päiväselliisiipeä. Muurin ulkopuoliseen puistoksi muokattuun laitospäristöön sijoitettiin useita, vankilaa palvelevia rakennuksia, kuten henkilökunnan asuntoja.

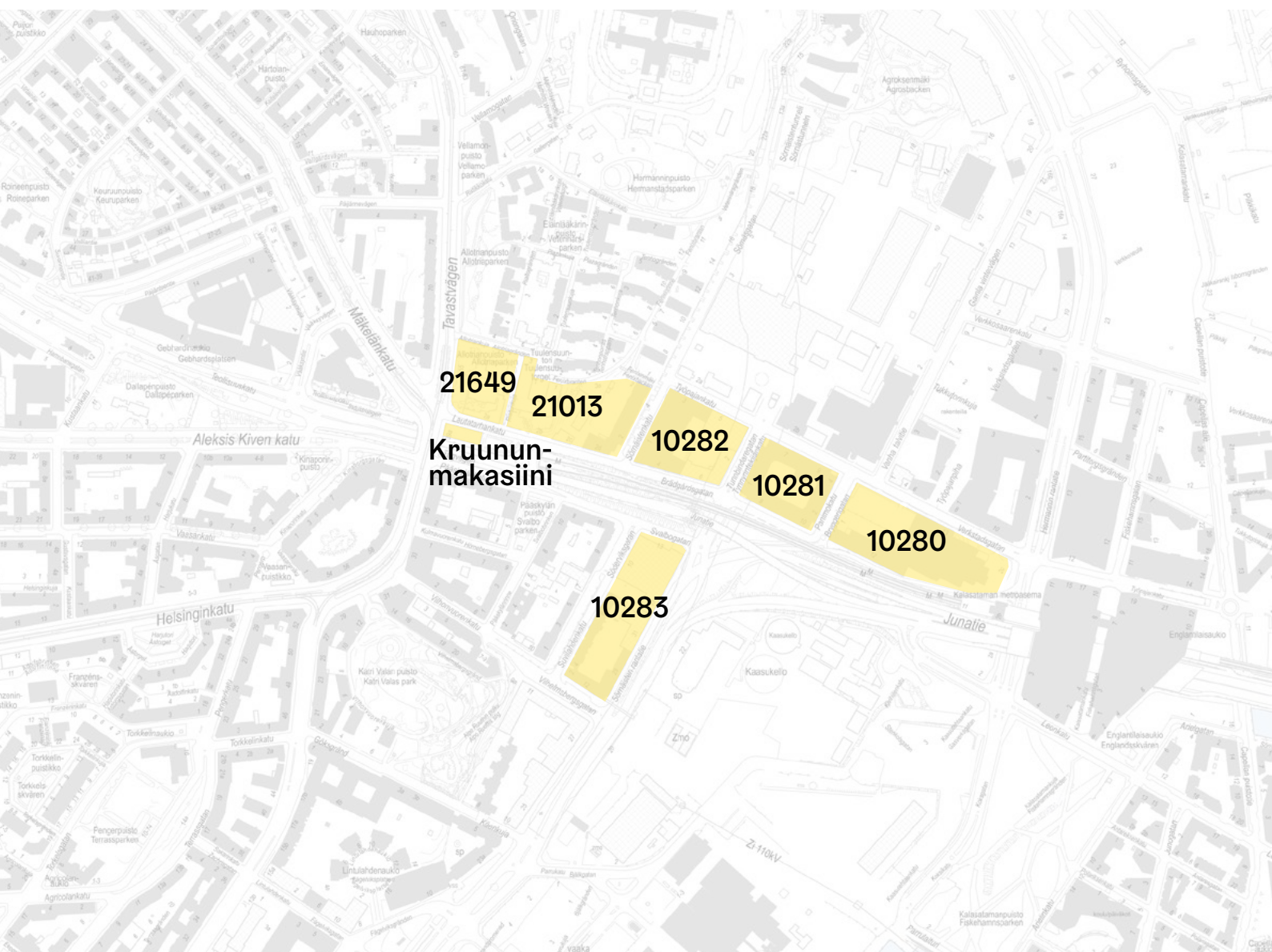
Suvilahden voimalaitosalue

Suvilahden kaasulaitos rakennettiin pääosin 1909-1910. Vesikaasulaitos valmistui 1911. Kaasulaitoksen yhtenäinen arkkitehtuuri heijastelee 1900-luvun alun saksalaisia ja wieniläisiä virtauksia. Kokonaisuuden on suunnitellut arkkitehti Selim A. Lindqvist yhteistyössä betonirakenteisiin erikoistuneen insinööri Jalmar Castrénin kanssa. Voimalan laajennus sekä ruokala- ja sosiaalitalat 1930-luvulta on kaupunginarkkitehti Gunnar Taucherin käsialaa.

Korttelikohtaiset arvotukset

Sörnäinen (Kalasatama, Vilhonvuori) Hermannin (Hermanninmäki)

Selvitysalueen korttelit / Sörnäinen-Hermannin

Pohjakartta: Helsingin kaupungin karttapalvelu

SÖRNÄINEN/KALASATAMA

Kortteli 10280

Työpajankatu 13, Hermannin rantatie 2b,
Panimokatu 1

Toimistorakennus
Tukkukauppojen Oy:n arkkitehtitoimisto
(Pekka Saarema, 1953 / Reino Österman 1989)

Korttelin rakennukset edustavat alueen muutosvaiheita teollisuustuotannosta toimistokäyttöön. Itäisin (korkein) osa rakennuksesta on edelleen paikallinen maamerkki. Lautatarhankadun punatiiliverhottu julkisivurivistö on osa alueen teollista historiaa ja tunnistettava kaupunkikuvallinen elementti.

Ehdotetaan suojeltavaksi alueellisena maamerkinä ja esimerkkinä alueen teollisesta historiasta (sr-3).

SÖRNÄINEN/KALASATAMA

Kortteli 10281

Työpajankatu 7, Lautatarhankatu 8, Tynnyrintekijänkatu 1, Panimokatu 2, Panimokatu 4

Toimistorakennus
Gullichsen Vormala Arkkitehdit KY, 2002

Kolmen arkkitehtuuriltaan korkeatasoisen toimistorakennuksen muodostama korttelikokonaisuus. Osa Lautatarhankadun tiiliverhottujen julkisivuvien rivistöä.

SÖRNÄINEN/KALASATAMA

Kortteli 10282

Lautatarhankatu 6 / Tynnyrintekijänkatu 2

Tiilirakenteinen nelikerroksinen entinen tehdasrakennus (Väinö Toivio 1930), korotettu kahdessa vaiheessa vuosina 1939 ja 1948. Uudemman tehdasrakennuksen (Pentti Riihelä 1983) paikalla sijaitsee korttelin vanhin, vuonna 1901 valmistunut rakennus.

Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Sörnäistenkatu 1

Toimistorakennus
Arkkitehtitoimisto Kontio-Kilpiä-Valjento Oy
1992

HERMANNI/HERMANNINMÄKI

Kruununmakasiini

Tiilirakenteinen varastorakennus
Hjalmar Åberg 1892

Makasiinirakennus sijoitettiin rautatien varrelle entiseen joenuomaan. Makasiinia käytettiin Sörnäisten vankilan varasto- ja työtilana 1960-luvulle saakka. Kruununmakasiini toimi makasiinitoiminnan jälkeen Sörnäisten vankilan myymälänä, varastona sekä työtilana 1960-luvulle asti. Makasiini siirtyi Helsingin kaupungille vuonna 1981 ja toimi kaupunginmuseon varastona vuoteen 2006 saakka.

Kruununmakasiini on kaupunkikuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas. Rakennus esitetään suojeltavaksi asemakaavalla (sr-2/sr-3).

HERMANNI/HERMANNINMÄKI

Kortteli 21013

Sörnäistenkatu 2

Toimistorakennus
Arkkitehtitoimisto Hannu Jaakkola, 2007

Lautatarhankatu 2a

Entinen Valtion margariinitehdas, nykyisin asuinrakennus
U. Sjöholm, 1924

Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Rialtonkuja 1

Etelä-Hermannin Senioritalo
Arkkitehtiryhmä A6, 2006

HERMANNI/HERMANNINMÄKI

Kortteli 21649

Hämeentie 55

Entinen vanhainkoti (N. B. Meder 1914) on edelleen hoivakotikäytössä.

Suojeltu asemakaavalla (sr-2)

SÖRNÄINEN/VILHONVUORI

Kortteli 10283

Sörnäisten rantatie 29

Toimistorakennus,
Arkkitehtitoimisto Ruokosuo 1990

Sörnäisten rantatie 31

Toimitilarakennus, Bertel Liljeqvist /
Arne Helander 1951

Alun perin Aga Oy:n pääkonttori, nykyisin monitoimitilana. Matalan toimistorakennuksen kaupunkikuvallinen merkitys perustuu sen huoliteltuihin ja hyvin säilyneisiin keltaisesta tiilestä muurattuihin julkisivuihin. Rakennus edustaa alueen vanhempaa teollista historiaa.

Ehdotetaan suojeltavaksi rakennuksen historiallisen ja kaupunkikuvallisen merkityksen perusteella (sr-2).

Sörnäisten rantatie 33

Toimisto- ja liiketiloja, Jaakko Kontio/
Kalle Räike 1976

Suvilahdenkatu 4

Toimistorakennus
Arkkitehtitoimisto Ruokosuo 1990

Suvilahdenkatu 6

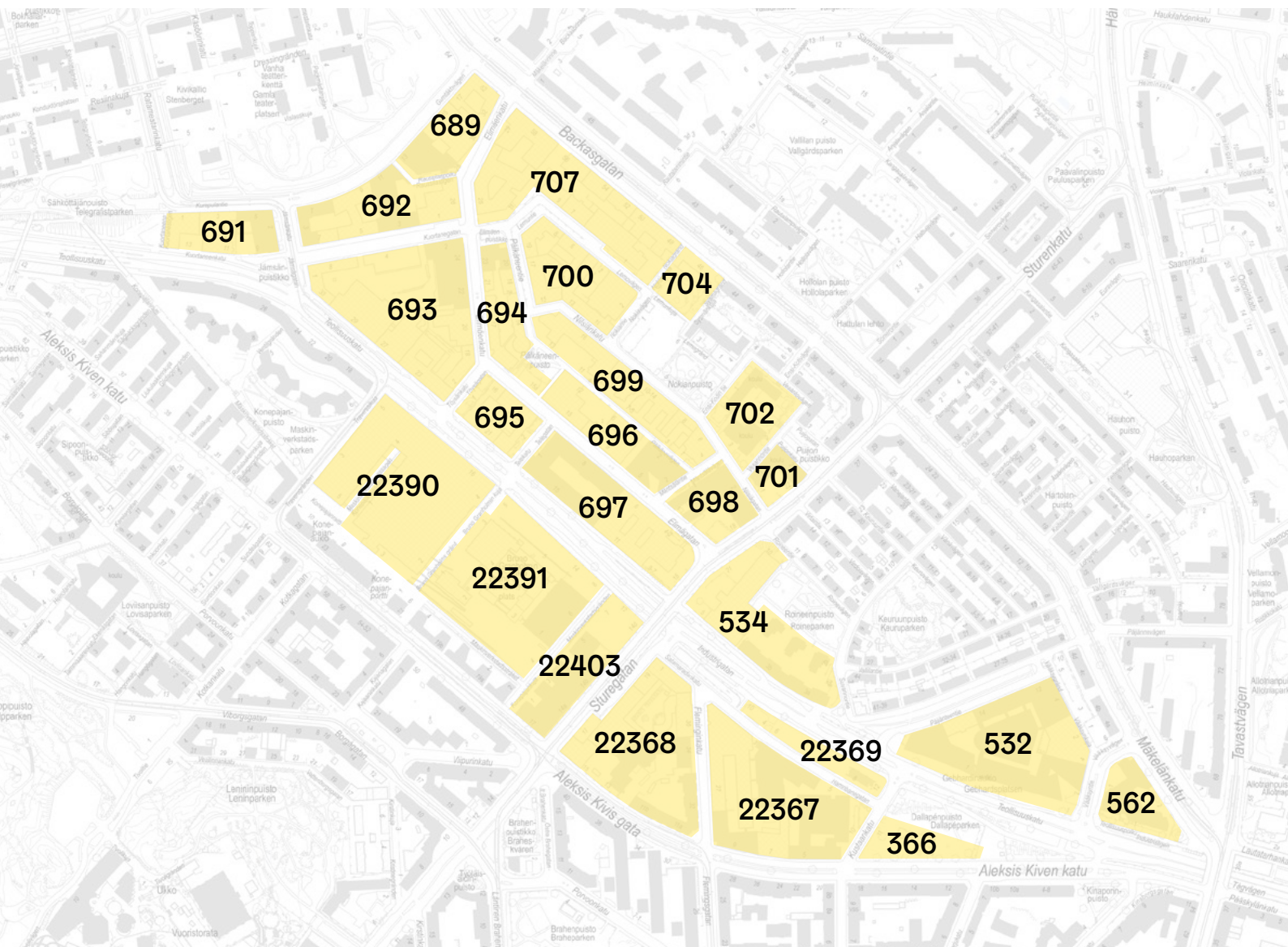
Toimistorakennus
Arkkitehtitoimisto Tapio Grönlund 1998

Korttelikohtaiset arvotukset

Vallila

Selvitysalueen korttelit / Vallila

VALLILA

Korttelit 22390, 22391 ja 22403 Konepaja

Korttelit 22390 ja 22391

Pasilan konepajan alkuperäisiin tiilirakenteisiin tehdasrakennuksiin kuuluvat vaunu-verstas, maalaamo/penkkiverhoomo, paja, pannu- ja konehuone, aluskehysosasto sekä konttori ja ruokala. Rakennukset suunnitteli Valtionrautateiden palveluksessa ollut arkkitehti Bruno F. Granholm.

VR:n Pasilan konepaja (Vallilan konepaja-alue) on suojeltu Rautatiesopimuksella (1998): "Valtionrautateiden Pasilan konepajan alue Helsingin Vallilassa on yksi tärkeimmistä pääkaupungin teollisuusalueista, jolla on toiminnan päätyttyäkin suurta teollisuushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä."

Vanhat konepajarakennukset on suojeltu asemakaavalla (sr-1).

Kortteli 22403

Sturenkadun varrelle on rakentunut Fredriksberg-niminen toimistorakennus (SARC), jonka ensimmäiset osat valmistuivat vuonna 2018 ja vuonna 2021 viimeisen osan rakennustyöt ovat käynnissä.

VALLILA

Kortteli 22367

Kortteli on ensimmäisiä Vallilan teollisuusalueen kortteleita ja esiintyy jo vuoden 1901 asemakaavassa.

Aleksis Kiven katu 3

Toimistorakennus, alun perin KOP:n ATK-keskus (Ilmo Valjakka 1971). Rakennus edustaa korkeatasoista 1970-luvun modernismia; erityisesti julkisivun metalliverhouksen yksityiskohdat ovat huoliteltuja.

Suojeltu asemakaavalla (sr-3).

Aleksis Kiven katu 7

Toimistorakennus, entinen HOK:n leipomo, Erkki Huttunen 1937. Arkkitehtuuriltaan ja teknisiltä ratkaisuiltaan korkeatasoista 1930-luvun teollisuusarkkitehtuuria, laajennuksia ja muutoksia 1940-luvulla, käyttötarkoituksen muutos toimistoiksi 1980-luvulla.

Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Aleksis Kiven katu 9

Toimistorakennus
Helin + Co 2000

Fleminginkatu 27

Toimistorakennus, alun perin siirappitehdas (K. J. Andersson 1898). Tiilirakenteisen tehdasrakennuksen suunnitteli rakennusmestari K. F. Andersson. Vuonna 1916 rakennuksen omistaja vaihtui ja siihen suunniteltiin uusi laajennus (arkkitehti Väinö Vähäkallio). Rakennusta korotettiin vuonna 1936. Sisu- Auto Oy:n pääkonttorin korttelin Fleminginkadun puoleisella sivulla suunnitteli arkkitehti Aulis Salo vuonna 1955. Rakennusten teollisuuskäyttö loppui vuonna 1985.

Osa rakennuksista on suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Satamaradankatu 5

Toimistorakennus
Helin + Co 2001

VALLILA

Kortteli 22368

Ensimmäiset tehdasrakennukset rakennettiin vuosina 1898 ja 1904 ja SOK on toiminut korttelissa vuodesta 1915 alkaen. Erkki Huttusen suunnittelemat funktionalistiset tuotantolaitokset muodostavat arvokkaan kokonaisuuden.

Aleksis Kiven katu 11a

Asuinrakennus / Simo Järvinen 1991

Aleksis Kiven katu 11 b

Tiilirakenteinen entinen teollisuusrakennus (Runar Finnilä 1928). Julkisivusommittelu koristeaiheineen on toteutettu erityisen huolellisesti. Rakennettu alun perin Helsingin Autokoritehdas Oy:n tuotantorakennukseksi.

Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Aleksis Kiven katu 13

Toimistotalo / Tenhunen & Louhisola 1991

Aleksis Kiven katu 15, Satamaradankatu 1

SOK:n Helsingin tehdas rakennettiin vaiheittain. Korttelin koillisosan kuusikerroksisen tehdasrakennuksen suunnitteli Valde Aulanko vuonna 1927. Sturenkadun ja Aleksis Kiven kadun kulmauksen funktionalistiset rakennukset janiiden myöhemmät laajennukset suunnitteli Erkki Huttunen vuosina 1934 -1938.

Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

VALLILA

Kortteli 22369

Satamaradankatu 8

Kaksikerroksinen ravintolarakennus
(Optiplan / Lasse Vahtera 2009)

VALLILA

Kortteli 366

Aleksis Kiven katu 1

Vuonna 1923 rakennettu Albert Nybergin suunnittelema tiilirakenteinen parihuone, jota ympäröi puistoalue. Rakennuksen julkisivuarkkitehtuuri on säilynyt hyvin ja sillä on huomattava paikallinen kulttuurihistoriallinen merkitys.

Suojeltu asemakaavalla (sr-1).

VALLILA

Kortteli 532

Päijänteentie 14, Gebhardinaukio 1

Toimistorakennus (Olli ja Eila Saijonmaa 1951)

Toimistorakennus (JKMM Arkkitehdit Oy 2015)

Rakennus on Teollisuuskadun itäosan kaupunkikuullinen kiintopiste ja sen julkisivu muodostaa päätteen näkymille Alppiharjusta pohjoiseen.

Suojelua ei toistaiseksi esitetä, mutta rakennuksen näkyvyys on otettava huomioon kaavoituksessa.

Päijänteentie 12

Toimistorakennus (JKMM Arkkitehdit Oy 2015)

Vääksyntie 4

Toimistorakennus, entinen tehdaskiinteistö (Helge Lundström 1939/1950, laajennus sisäpihalle LL-Suunnittelu 2000).

Rakennus on suojeltu asemakaavalla (sr-2)

Vääksyntie 2

Toimistorakennus (JKMM Arkkitehdit Oy 2015)

VALLILA

Kortteli 534

Teollisuuskatu 5, Sturenkatu 21

Oy Volvo Auto Ab:n autoliikkeen ensimmäinen osa (Ole Gripenberg 1939) valmistui Teollisuuskadun ja Sturenkadun kulmaan vuonna 1940. Teollisuuskadun puoleisessa osassa sijaitsevat toimistotilat, Sturenkadun puoleisessa betonikaarihallissa korjaamo. Nykyisin osittain ravintolana (alkuperäinen toimistosiipi), osittain toimitiloina.

Suojeltu asemakaavalla (sr-1).

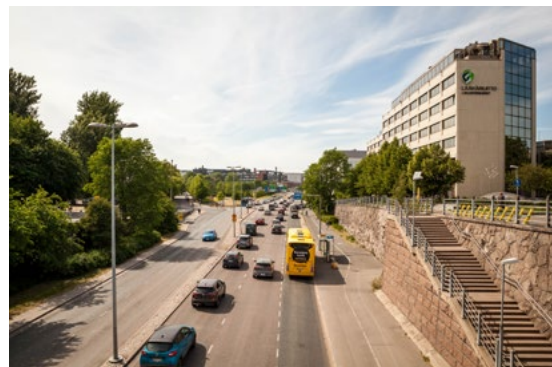

VALLILA

Kortteli 562

Teollisuuskatu 1

Toimistorakennus (Irja Hänninen 1986)

VALLILA

Kortteli 689

Mäkelänkatu 62

Tiilirakenteinen entinen tehdasrakennus (Martti Finell 1940), laajennettu 1970-luvulla. Hyvin säilynyt esimerkki 1940-luvun teollisuusarkkitehtuurista ja teollisuusalueen kaupunkikuvallisesti tärkeä kulmapiste.

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Elimäenkatu 30 / Kumpulantie 15

Vanhin osa, entinen teollisuusrakennus (Olof Stenius 1942, korotus Antero Pernaja 1948), on jäänyt muutos- ja laajennusosien ympäröimäksi (H. ja T. Seppälä 1985).

Vanhin osa ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Elimäenkatu 28

Toimistorakennus (H. ja T. Seppälä 1998).

VALLILA

Kortteli 691

Kumpulantie 1

Toimistorakennus, Erkki Kartano 1957.

Kumpulantie 3

Teollisuusrakennus, Bertel Liljequist 1950, laajennettu sisäpihan puolelle (Innovarch 1998).

Vanhempi osa ehdotetaan suojeltavaksi kaupunkikuvallisen merkityksensä perusteella (sr-3).

Kumpulantie 5

Toimistorakennus, Tapio Seppälä 1984.

VALLILA

Kortteli 692

Kumpulantie 7-11 mittasuhteiltaan ja julkisivumateriaaleiltaan yhtenäisten rakennusten muodostama kovera korttelijulkisivu on kaupunkikuvallisesti tärkeä.

Kumpulantie 7

Toimistorakennus, Innovarch 1985/1987/1995.

Kumpulantie 9

Toimistorakennus, H. ja T. Seppälä 1986.

Kumpulantie 11

Toimistorakennus, Kaarlo Leppänen 1975.

Kuortaneenkatu 7

Teollisuus- ja toimistorakennus (Waldemar Buturlin 1941 / Matti Finell 1950). Yksikertainen funktionalistinen tiilirakennus.

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Kuortaneenkatu 5

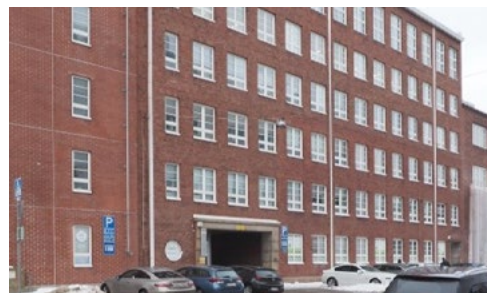
Entinen tekosilkkitomoni, nykyinen toimitilarakennus (Bruno Östman 1938 / Marius af Schulten 1949). Naapurirakennuksen tavoin pelkistettyä funktionalismia edustava tiilirakennus.

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Elimäenkatu 26

Toimistorakennus, Pentti Ahola 1967. Elementtirakenteisen tiiliverhotun rakennuksen julkisivusommittelu on hallittua ja alimman ja ylimmän kerroksen sisäänvedot elävöittävät kokonaisuutta.

Rakennuksella on kaupunkikuvallista merkitystä, säilyttämismahdollisuuksia tulee tutkia.

VALLILA

Kortteli 693

Teollisuuskatu 33

Tuotantorakennus / Finnmap Oy 1990

Teollisuuskatu 29

Tuotantorakennus
Raimo Kivekäs 1964 / H3-Studio 1999)

Teollisuuskatu 27

Tuotantorakennus
Paavo Hämäläinen 1988

Teollisuuskatu 23

Oppilaitosrakennus / toimistorakennus,
alun perin Medica Ab:n tehdas
Bertel Liljequist / Arne Helander 1941-44,
muutokset Kurt Simberg 1962, Matti Vesi-
kansa 1986 ja HMT Arkkitehdit 2015

Elimäenkatu 20

Tuotantorakennus / Kurt Simberg 1966

Elimäenkatu 22

Toimistorakennus
Pentti Ahola 1962 / Paavo Hämäläinen 1988)

Elimäenkatu 24

Toimistorakennus / Paavo Hämäläinen 1990

Kuortaneenkatu 4

Varasto / Arkkitehtikolmio Oy 2014

VALLILA

Kortteli 694

Elimäenkatu 15a

Tontilla sijaitsevat kaksi porrasta ovat suojeltu ympäristörakenne.

Elimäenkatu 17-19

Elementtirakenteinen toimistorakennus
Arkkitehtuuritoimisto LL-suunnittelu 1998

Elimäenkatu 21 / Pälkäneentie 18

Tiilirakenteinen teollisuusrakennus (Kerttu Tamminen 1938-39). Korttelin läpi johtava jalankulkureitti on kaupunkikuvallisesti arvokas.

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Elimäenkatu 23 / Pälkäneentie 20

Tiilirakenteinen funktionalistinen teollisuusrakennus (Arne Thule 1937-39). Ilmeensä säilyttäneellä rakennuksella on merkitystä Elimäen puistikon ja Lemuntien länsipään kaupunkikuvallisen kokonaisuuden osana.

Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

VALLILA

Kortteli 695

Elimäenkatu 16 - Telekatu 2 - Teollisuuskatu
21 - Töysänkatu 1

Tiilielementtipintainen useassa vaiheessa
rakennettu koko korttelin laajuinen toimisto-
rakennus (Erik Kråkström 1977).

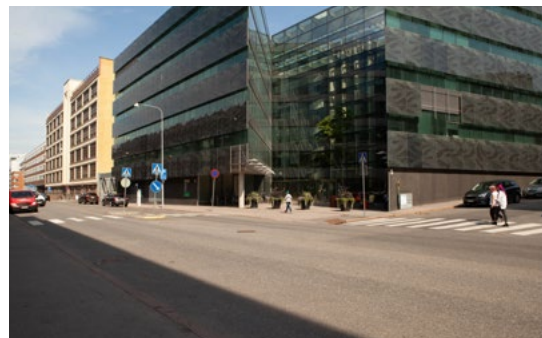

VALLILA

Kortteli 696

Elimäenkatu 5

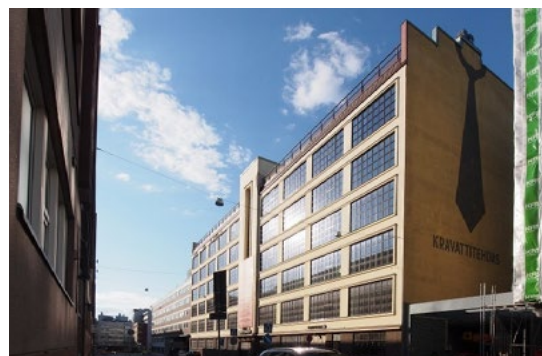
Toimistorakennus / SARC 1998

Elimäenkatu 9

Entinen Helsingin Kutomo ja Kravatti
Oy:n tehdas (Aarne Sarvela 1929).

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Elimäenkatu 15

Toimistorakennus
Henrik Wartiainen 1971

VALLILA

Kortteli 697

Sturenkatu 16 / Elimäenkatu 9-6 /
Teollisuuskatu 7-11

Teollisuusrakennus (Arnold Eriksson 1933 / Lappi-Seppälä ja Martas 1936), useita laajennus- ja muutosvaiheita vuosina 1961 ja 1985. Alkuperäisen rakennuksen volyymi on nykyisessä kokonaisuudessa vähäpätöinen osa.

Teollisuuskatu 15 / Elimäenkatu 8 /
Telekatu 1

Toimistorakennus (Toivo Korhonen 1987 / Brunow & Maunula 1998 / Evata 2008). Useita rakennusvaiheita.

VALLILA

Kortteli 698

Sturenkatu 18

Entinen poikien ammattikoulu (Hilding Ekelund 1952). Julkisivuiltaan ja sisätiloiltaan hyvin säilynyt koulurakennus, erityisen arvokas sisähalli.

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-1).

VALLILA

Kortteli 699

Nilsiänkatu 6

Oppilaitosrakennus
(Seppo Hytönen 1959 / O. Hansson 1985)

Nilsiänkatu 8

Tehdasrakennus
(Åke Holmberg 1937 / Veikko Raitinen 1948)

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2)

Nilsiänkatu 10-14

Tuotanto- ja toimistorakennus (Kaarlo Borg 1934). Laajennettu useita kertoja, vuoden 1939 jälkeen Aarne Ervin suunnitelmien mukaan.

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2)

Nilsiänkatu 16-20

Toimisto- ja tuotantorakennus
(Erkki Huttunen 1936)

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2)

VALLILA

Kortteli 700

Nilsiänkatu 11-13

Entinen Silkkikutomo Oy:n tuotantolaitos (Yrjö Lindegren 1941). Laajennettu 1956, Olof Hansson.

Nilsiänkatu 15

Teollisuusrakennus (Matti Finell 1938).

Nokiantie 2

Toimisto- ja tuotantorakennus, ns.Kisällitalo (Olof Hansson 1963).

Lemuntie 6

Teollisuusrakennus (Taimi Harikko 1942, laajennettu 1949 ja 1952)

Pälkäneentie 19

Teollisuusrakennus (Antti Rantanen 1939).

Korttelin kaikki rakennukset esitetään suojeltaviksi niiden muodostaman eheän kaupunkikuvallisen kokonaisuuden merkityksen perusteella (sr-3). Rakennuksilla on myös itsenäistä kulttuurihistoriallista arvoa; Nilsiänkatu 11-13 ehdotetaan suojeltavaksi merkinnällä sr-2.

VALLILA

Kortteli 701

Sturenkatu 22

Oppilaitosrakennus
(Hilding Ekelund 1956)

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

VALLILA

Kortteli 702

Nilsiankatu 3

Entinen ruotsinkielinen kansakoulu,
nykyinen Stadin ammattiopisto
(Gunnar Taucher 1931-32)

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Lisärakennus
Arkkitehtitoimisto Markus ja Leena Aaltonen 1995

VALLILA

Kortteli 704

Mäkelänkatu 46

Tiilirakenteinen entinen sähköasema (Gerd Hytönen ja Risto-Veikko Luukkonen 1957). Rakennuksen eteen muodostuu pihatila ja sen luoteissivun puolelta johtaa porrasyhteys Nokiantielle (Nokiankuja).

Rakennuksella on historiallista ja kaupunkikuvallista merkitystä, säilyttämismahdollisuuksia tulee tutkia.

VALLILA

Kortteli 707

Lemuntie Elimäenkatu

Lemuntie 9

Entinen tehdasrakennus
Rudolf Lanste 1950

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-3).

Lemuntie 7

Entinen tehdasrakennus
Rudolf Lanste 1950

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-3).

Lemuntie 1 (Lemuntie 1-5)

Tehdasrakennus
Walter Fyrqvist 1939

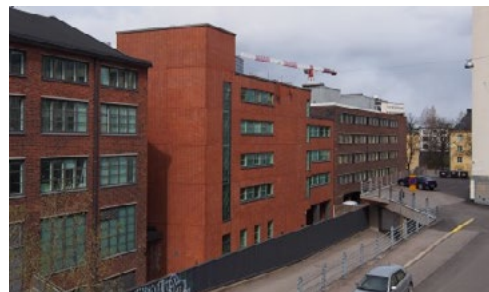
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Elimäenkatu 25

Varasto
Aulis E. Hämäläinen 1939

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

VALLILA

Kortteli 707

Mäkelänkatu

Mäkelänkatu 48-50

Entinen tehdasrakennus
Emil Svensson 1943

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Mäkelänkatu 52

Liikerakennus
Bertel Gripenberg 1965
Julkisivut uusittu myöhemmin.

Mäkelänkatu 54

Liikerakennus
Aulis Salo 1956
Julkisivut uusittu myöhemmin.

Mäkelänkatu 56

Liikerakennus
Lauri Silvennoinen 1949

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

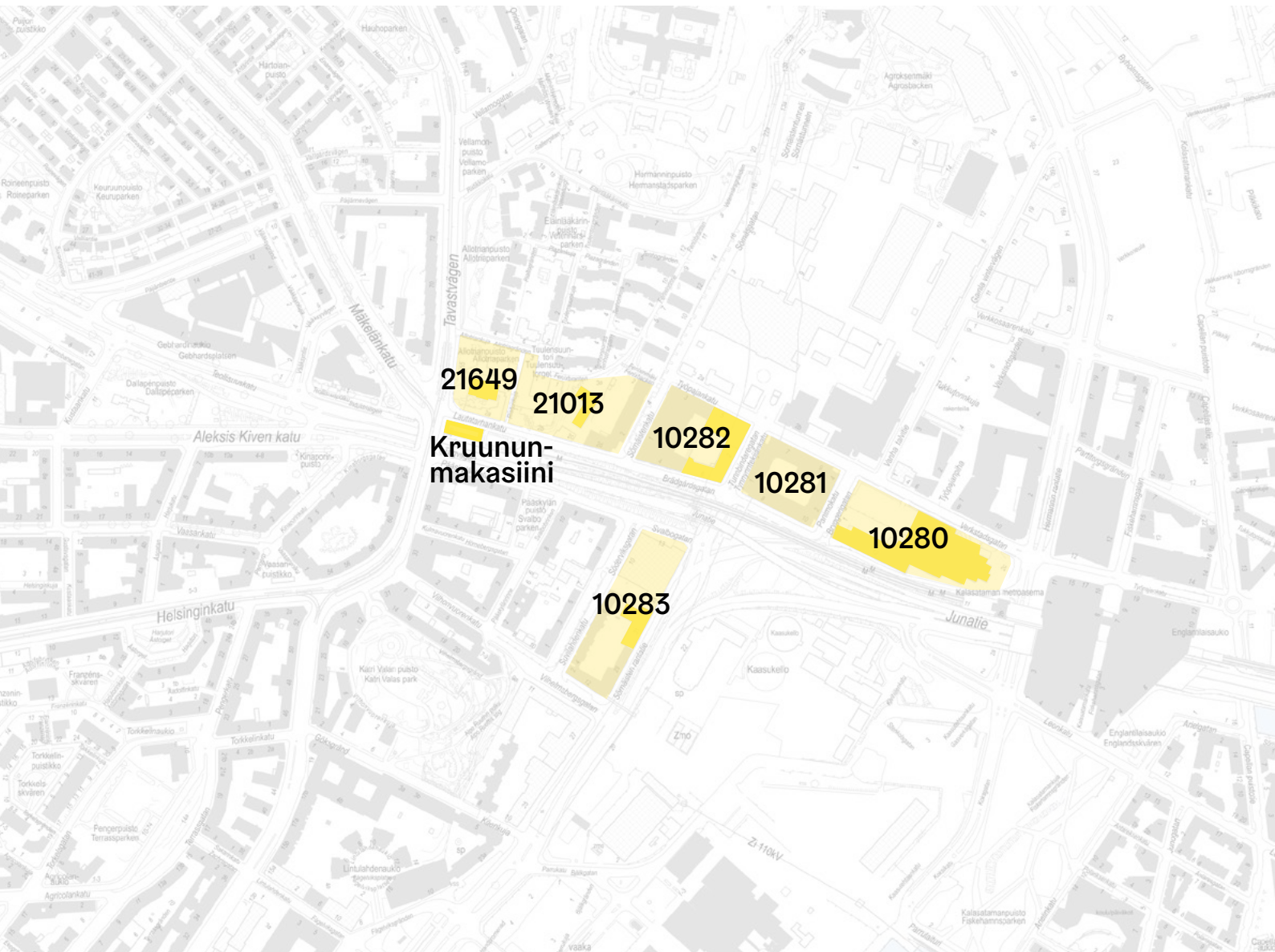
Mäkelänkatu 58

Entinen tehdasrakennus
Emil Svensson 1943

Suojelukohteet kartalla

Selvitysalueen korttelit / Sörnäinen-Hermanni

Pohjakartta: Helsingin kaupungin karttapalvelu

Suojelutilanne ja ehdotetut toimenpiteet // Sörnäinen-Hermannin

Kortteli 10280

Työpajankatu 13, Hermannin rantatie 2b, Panimokatu 1

Ehdotetaan suojeltavaksi alueellisenä maamerkkinä ja esimerkkinä alueen teollisesta historiasta (sr-3).

Kortteli 10282

Lautatarhankatu 6 / Tynnyrintekijänkatu 2

Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Kortteli 10283

Sörnäisten rantatie 31

Ehdotetaan suojeltavaksi rakennuksen historiallisen ja kaupunkikuvallisen merkityksen perusteella (sr-2).

Kruununmakasiini

Kruununmakasiini on kaupunkikuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas. Rakennus esitetään suojeltavaksi asemakaavalla (sr-2/sr-3).

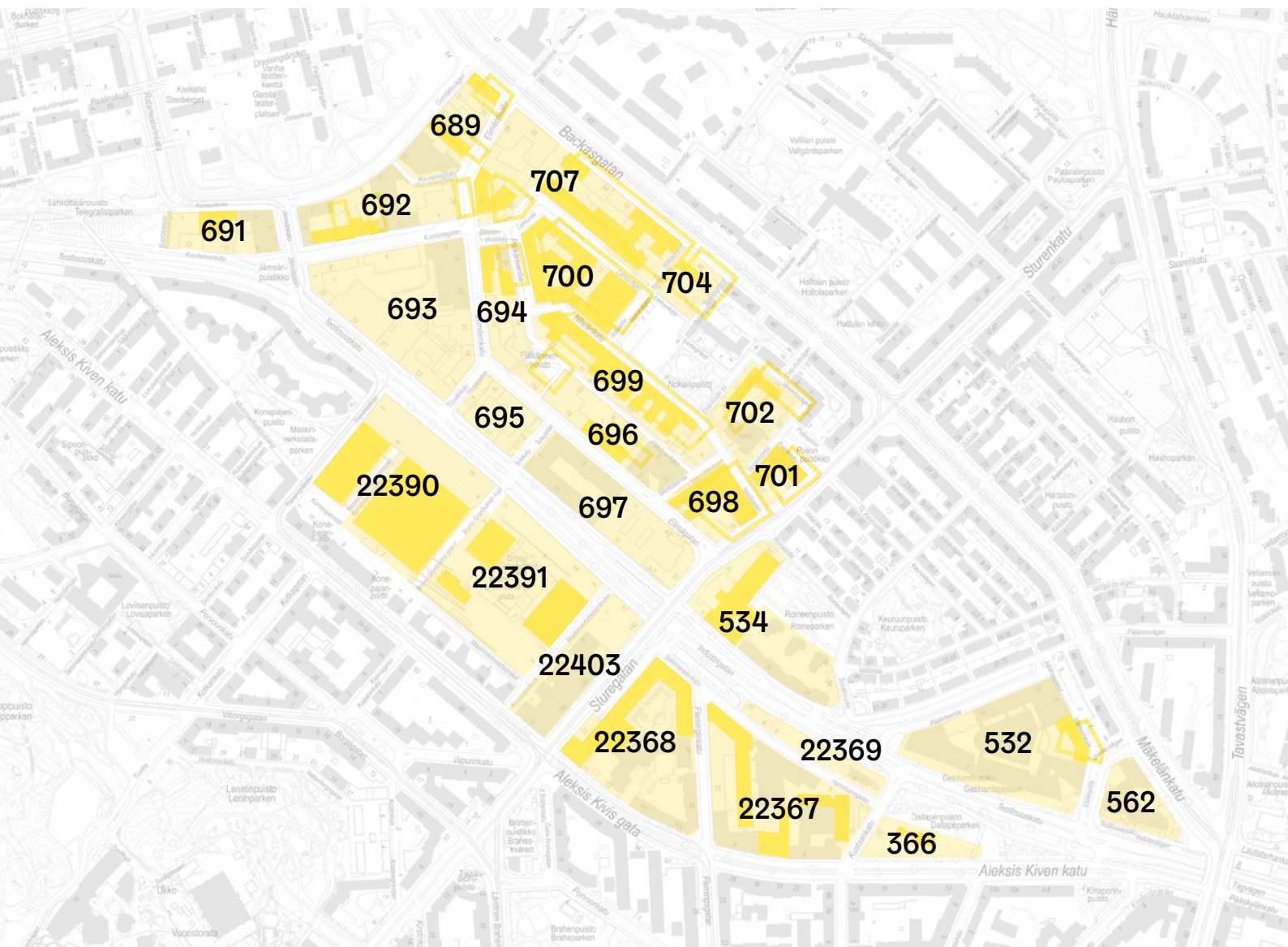
Kortteli 21013

Lautatarhankatu 2a
Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Kortteli 21649

Hämeentie 55
Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Selvitysalueen korttelit / Vallila

Pohjakartta: Helsingin kaupungin karttapalvelu

Suojelutilanne ja ehdotetut toimenpiteet // Vallila**Korttelit 22390 ja 22391**

Vanhat konepajarakennukset on suojeltu asemakaavalla (sr-1).

Kortteli 22367

Aleksis Kiven katu 3
Suojeltu asemakaavalla (sr-3).

Aleksis Kiven katu 7
Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Fleminginkatu 27
Osa rakennuksista on suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Kortteli 22368

Erkki Huttusen suunnittelemat funktionalistiset tuotantolaitokset muodostavat arvokkaan kokonaisuuden.

Aleksis Kiven katu 11 b
Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Aleksis Kiven katu 15, Satamara-dankatu 1
Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Kortteli 366

Aleksis Kiven katu 1
Suojeltu asemakaavalla (sr-1).

Kortteli 532

Gebhardinaukio 1
Suojelua ei toistaiseksi esitetä, mutta rakennuksen näkyvyys on otettava huomioon kaavoituksessa.

Vääksyntie 4
Rakennus on suojeltu asemakaavalla (sr-2)

Kortteli 534

Teollisuuskatu 5, Sturenkatu 21
Suojeltu asemakaavalla (sr-1).

Kortteli 689

Mäkelänkatu 62
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Elimäenkatu 30 / Kumpulantie 15
Vanhin osa ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Kortteli 691

Kumpulantie 3
Vanhempi osa ehdotetaan suojeltavaksi kaupunkikuvallisen merkityksensä perusteella (sr-3).

Kortteli 692

Kumpulantie 7-11 mittasuhteiltaan ja julkisivumateriaaleiltaan yhtenäisten rakennusten muodostama kovera korttelijulkisivu on kaupunkikuvallisesti tärkeä.

Kuortaneenkatu 7

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Kuortaneenkatu 5

Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Elimäenkatu 26

Rakennuksella on kaupunkikuvallista merkitystä, säilyttämismahdollisuuksia tulee tutkia.

Kortteli 694

Elimäenkatu 15a
Tontilla sijaitsevat kaksi porrasta ovat suojeltu ympäristörakenne.

Elimäenkatu 21 / Pälkäneentie 18
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Elimäenkatu 23 / Pälkäneentie 20
Suojeltu asemakaavalla (sr-2).

Kortteli 696

Elimäenkatu 9
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Kortteli 698

Sturenkatu 18
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-1).

Kortteli 699

Nilsiänkatu 8
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2)

Nilsiänkatu 10-14
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2)

Nilsiänkatu 16-20
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2)

Kortteli 700

Nilsiänkatu 11-13
Nilsiänkatu 15
Nokiantie 2
Lemuntie 6
Pälkäneentie 19

Korttelin kaikki rakennukset esitetään suojeltaviksi niiden muodostaman eheän kaupunkikuvallisen kokonaisuuden merkityksen perusteella (sr-3). Rakennuksilla on myös itsenäistä kulttuurihistoriallista arvoa; Nilsiänkatu 11-13 ehdotetaan suojeltavaksi merkinnällä sr-2.

Kortteli 701

Sturenkatu 22
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Kortteli 702

Nilsiänkatu 3
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Kortteli 704

Mäkelänkatu 46
Rakennuksella on historiallista ja kaupunkikuvallista merkitystä, säilyttämismahdollisuuksia tulee tutkia.

Kortteli 707

Lemuntie 9
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-3).

Lemuntie 7
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-3).

Lemuntie 1 (Lemuntie 1-5)
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Elimäenkatu 25
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Mäkelänkatu 48-50
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

Mäkelänkatu 56
Ehdotetaan suojeltavaksi (sr-2).

